

Naša moč

Glasiilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 40.

V Ljubljani, dne 14. septembra 1906.

Letnik I.

Krivi nosovi.

V rusko-japonski vojski so se judje na poseben način odlikovali s svojo hrabrostjo. V vsi mandžurski vojski je bilo 18.000 judov. Po uradnih podatkih, ki jih je priobčil časopis »Novoje Vremja«, so Japonci od teh vjeli 12.000. Ta številka je na vsak način zanimiva! Dve tretjini judov vjetih. Pripomnimo pa, da sta komaj dve tretjini vseh vojakov prišli pred sovražnika, in da gotovo domača 6000 judov sploh ni izkusilo boja. Toliko, kolikor jih je sploh moglo priti v dotiko z Japonci, je bilo jetnikov. To je junaštvo, to je požrtvovalnost in ljubezen do domovine, ki zasluži, da se nikdar ne pozabi.

Kakor v ti vojski, so judje povsod. Kriče najbolj, zmede delajo povsod, poguma pa nimajo prav nič. V odločilnih trenutkih vržejo orožje proč in se vržejo prilizno sovražniku v naročje, pripravljeni izdati vse, samo ne svojih koristi.

Cemu smo pa napisali ta lepi spominček judovskega junaštva? Takoj povemo! Naša socialna demokracija je popolnoma v judovskih rokah. Nam, ki zastopamo koristi slovenskih delavcev, ne more biti vse eno, kako se godi tistim našim tovarišem, ki se zbirajo pod rdečo zastavo. Vedno in vedno ponavljamo, da mora priti do tega, da bodo v svojih stanovskih stvareh delavci, vsi brez izjeme, složno in edino postopali. Zato nas pa boli, ko vidimo na čelu velikega števila delavcev judovske krive nosove. Dokler se bodo ti svetili na vrhu, ne bo mogoča pametna beseda z rdečimi

tovariši. Zapeljani bodo spoznali svojo zmoto prepozno. Ko pride do usodnih trenutkov, ko bo treba zastaviti vse sile, se bo jud skril in delavec bo tepen. To se je zgodilo že nepopisnokrat, pri raznih štrajkih in demonstracijah. Potoki delavske krvi so že iztekli; jud ni prelił zraven nobene kapljice.

Ne motimo se! Pri nas v Ljubljani imamo moške delavce, rodbinske očete, ki pri trdem deset- ali celo enajsturnem delu zaslužijo po 80 krajcarjev na dan; delavke imamo, ki jim pride komaj 30 do 40 krajcarjev dne. Stanovanja delavska so revna do skrajnosti, nezdrava, brez zraka in svetlobe. Jetika gospodari med delavstvom nemejeno. Uboštva je vedno več. Oderuštvo, zlasti blagovno, je v bujnem cvetju; delavec kupuje najslabše za živež in obleko in najdražje. Ob tem času, ko bi zlasti za slovensko delavstvo potrebovali skupnega vzajemnega dela, pa zbira Kristan socialne demokrate in jim kriči: Proč od cerkve! Na boj proti klerikalizmu!

Kristan je plačan in mora delati, kar mu je naloženega. Kakor mu zapiskajo dunajski judovski voditelji, tako zableše. Revez je, ki pač hodi s trebuhom za kruhom. Nanj ne mečemo kamenja. Žalostna zgodba z njegovim trboveljskim tovarišem Linhartom nam izpričuje, kako se godi takim rdečim uslužbencem. Toda delavci naj bi vendar le malo premislili, kam jih pripelje tak neumen boj. Judom je seveda všeč, ker ta boj odvrača delavce od poglavitne reči, namreč od skrbi za boljše razmere, za večji zaslu-

žek, za primerni počitek, za preskrbljevanje v starosti.

Kapitalist se smeja, ko sliši o tem, in prav rad plača judovskim voditeljem precejšnje vsote, samo da se pazljivost delavcev obrne od njih. Vesel je, da se s tem neti ogenj razpora med delavci. Čim bolj so med seboj skregani, tem boljše zanj. Ves srečen je, ko vidi, kako se rdeči delavci odtujujejo drugemu delavskemu ljudstvu in misli si: Le tako naprej, ker boljše ne more teči voda na moj malin, nego po ti poti.

Tako je! Ko bi se pa rdeči delavci izpozabili in poizkusili v dejanju izvršiti, kar jim vpijejo njihovi voditelji, in bi se jim krščansko ljudstvo ustavilo v brambi svojih svetinj, bi pa jud brž puhal proč in se dal vjeti magari najhujšim klerikalcem. Za mežnarje bi se ponudili, samo da bi jih pustili pri miru.

Kdor se norčuje iz reveža, je grd človek! Kdor se pa tako norčuje iz reveža, da ga s svojimi norci spravi v še večjo nesrečo, je lopov!

Tolmač.

Minister je latinska beseda; po naše pomenja služabnik. V državnem življenju imenujemo ministre tiste može, ki vodijo vlado. V ustavnih državah dajejo postave zbornice poslancev z vladarjem vred. Da se postave zvrše, je treba uradništva in uradništvu se morajo dajati navodila in ukazi. To imajo v rokah ministri. Po ustavnem načelu bi morali biti ministri vzeti iz zbornične ve-

I. P.

Pisma.

Vse si napisala. Pozabila nisi niti praznih vaz na že dolgo zaprtem klavirju, niti nisi pozabila zlomljenega vesla v samevajočem čolnu tam ob zeleni vodi. Vzbujala si spomine iz mladih dni in tvoja duša je bila žalostna pri teh spominih. Stara pesem, da je duša mlade žene žalostna v dolgih večerih, ko sedi njen mož v gostilni in pije. O, Ana, saj nisi ti edina! Poznam jih mnogo, ki so stopale s smehom na obrazu in s solzami v očeh na pot, kakoršna je bila odločena tudi tebi. Ko se je sklonil tvoj mož prvič nad teboj in te poljubil, sem že slutil, da se zgodi, kar se je zgodilo. Takrat bi ti moral govoriti, pa sem molčal, ker nisem imel besedi, s katerimi bi ti zavrnil korak v sedanjost. Takrat je bila moja duša žalostna in mnogim mojim lepim sanjam so bile strte peroti, da so popadale iz solčnih višav v brezdna pozablenosti, iz katerega si jih vzbudila zopet ti s svojim pismom. Zbudila si jih in vrnili so se, pa me jih ni bilo strah. Čemu? Ni je žal misli v moji duši in tudi kaplja kesanja mi ni padla v srce, ko sem se sinoči sprehajal na tistih potih, po katerih se je sprehajala z nama toliko večerov tiha ljubezen. Vsedel sem se v čoln in za-

veslal sem — eno veslo je ostalo še nezlomljeno — po mirni vodi daleč ven iz mesta do zelenih planjav ob gori.

Vse je bilo mirno in tiho, samo veslo je udarjalo monotono v vodo in tudi moje srce je bilo mirno in tiho. Pustil sem čolnu svojo pot in se zagledal tja daleč po poljani. Pa so prišle sanje in z njimi želja. Ena sama želja, ki me je gnala k tebi v tvoj razkošno bogati, a tako mrtvi dom. Samo en večer. Vsedel bi se k tebi ob klavirju in poslušal bi žalostno pesem tvojega srca. Prav nalahko bi se sklonil, in prav nalahko do bujnih tvojih las in zadihal bi v se njih opojno aromo. Samo trenotek brez grešnega poljuba, brez vzbujajoče strasti.

Takrat sem zaplakal ...

Pa samo trenotek.

Obrnil sem čoln in zdrčal v njem nazaj. Ana! Kadar bo jutro čisto in solnce visoko, tedaj odpri okno in se ozri na planine. Tam gori je fant, ki ga je samo prešernost in mladost: za klobukom ima rožo, v srcu mu je nedelja in v dolini ga čaka dekle. Tak fant sem jaz. In zato te prosim, ne piši mi več pisem. Bilo je in naj se ne vrne. Če bi se vrnilo, bi se vrnil fant s planin in roža za klobukom bi mu ovenela, dekle v dolini bi mu umrlo in mesto nedelje bi nosil v srcu črno žalost in obup.

Zato naj se ne vrne.

Ni je žal misli v moji duši in tudi kaplje kesanja ni padlo vanjo. Tiste solze pa so prišle tako mimogrede po stopnjah najine mladosti, katere lepi del sva preživela v solčnih dneh na zelenih ravninah.

Ana, pot v vrt mojega življenja ti je zaprta. Ne skušaj se vračati, kajti pred vrtom stoji kerub moje mladosti, svobodne moje mladosti, katero ljubim kot življenje svoje. Če pa vidiš v tem vrtu senco, vedi, da sije solnce, kajti senc ni, kjer ni solca.

Ne skušaj se torej vračati tja, kamor ne vodi tvoja pot. Zakaj tudi? Česa imaš pričakovati od mene? Prav nič, Ana! Prav nič!

Vse sem obljubil drugim. Vse hranim in obgamim za druge. Tam doli jih je tisoč in tisoč, za katere živeti sem obljubil. Med njimi so tudi žene, žalostne kot ti, ker predsedje njih moške cele noči po gostilnah. Pa te žene nimajo niti spomina mladosti in pot v prihodnost jih navdaja samo s strahom. Tam doli je tudi deca, tako revna in trpeča, in tam doli so moške, ki bi morali stati kot skale, pa so kot bilke. O, Ana, tam doli jih je velika vojska revnih in trpečih in ti ne moreš razumeti kako strastne in lepe so želje vzbuditi na dan veliko moč teh tisočeri. Zato pa te prosim, da me ne vabiš nazaj v to kar je minilo. Kaj nama more

čine. Imenuje jih sicer vladar, toda nemo- goče jim je vladati, če ne uživajo zaupanja večine. Za vse, kar se zgodi v državnem življenju, so ministri odgovorni poslancem. Ti jih lahko kličejo na odgovor in tudi to- žijo; vladar sam se ne more klicati na od- govor. Ministri so potemtakem zaupniki vladarja in zbornične večine. Če izgube za- upanje na eni ali na drugi strani, morajo odstopiti in vladar imenuje druge.

Na čelu vseh ministrov je ministrski predsednik. Kadar je treba sestaviti novo ministrstvo, določi vladar ministrskega predsednika in mu pove svojo voljo. Pred- sednik si pa izbere ministrske tovariše za posamezne vladne stroke. V naši državi je vlada razdeljena v te-le stroke: 1. **Notranje stvari**; sem spadajo vsi politički uradniki pri deželnih vladah in okrajnih glavarstvih, policija, zavarovanje, skrb za zdravje, vodstvo političkih volitev. To vodi minister notranjih stvari. Ministrski pred- sednik si navadno privzame tudi to silno važno ministrstvo. 2. **Finančne stvari**; sem štejemo vse finančne in davčne urade, finančne stražnike. Vodi jih finančni mi- nister. Njegova dolžnost je napraviti vsako leto proračun za prihodnje leto in ga o pravem času predložiti zbornici. Gledati mora, da se ohrani ravnovesje med dohodki in stroški. 3. **Podukinverstvo**. Od vseučilišč do najnižjih šol spada vse sem; vrh tega pa tudi cerkev in verske družbe, v kolikor je z njimi zvezana država. Vse to vodi naučni minister. 4. **Deželna obramba**. Minister, ki to vodi, je vedno kak višji ge- neral; v zbornici zastopa vse vojaške za- deve. 5. **Poljedelski minister** oskrbuje vsa državna posestva in vrh tega ima v svojem področju vse rudarstvo. Njegova dolžnost je pri vladi zastopati kmetijske koristi. 6. **Trgovinski minister** pri- pravlja trgovske pogodbe s tujimi država- mi; vrh tega je vrhovna oblast za trgovski in obrtni zakon; pošta in brzojav sta mu tudi podrejena. Njemu so torej v izvršitev izročeni vsi zakoni, ki se tičejo delavskega varstva. On in poljedelski minister sta po- leg ministra notranjih stvari za delavstvo največjega pomena. 7. **Železnični mi- nister** ima v svoji oskrbi vse železnice. Za železniško osebje je on v prvi vrsti me- rodajna oseba.

Poleg teh ministrov imamo v naši dr- žavi še tri ministrska mesta brez poseb- nega delokroga. Imenujejo se navadno mi- nistri rojaki. Večjim narodom se dajo ta- korekoč narodni zastopniki v ministrstvu. Sedaj imajo svoje zastopnike Nemci, Čehi, in Poljaki. Tak minister-rojak skrbi, kar more in zna, da se pri imenovanju uradni- štva in pri drugih vladnih dejanjih ne zgodi kaka krivica narodnosti, ki jo zastopa.

dati preteklost v sedanosti? Samo spo- mine. Samo spomine, Ana, katere hraniva globoko v najinih dušah. Ti spomini pa so kot sanje in spremljajo jih solze... V urah bridkosti se ozri krog sebe in videla boš koliko tisoč in tisoč jih trpi hujše od tebe. Videla boš žene in deco, stradajoče in ob- upajočo. Videla boš matere z obrazi tako žalostnimi kot je žalostno trpljenje samo. Ana, zaljubi te trpeče in v tej ljubezni boš našla gotovo več tolažila žalostni svoji duši kot v hrepenečih izrazih in vzdihih v dolgih večerih, ko si sama in noč pri tebi. In če moreš, pojdi mednje s srcem in ljubeznijo. Pusti pa pisma, ki so samo izrazi neuteše- nega hrepenenja. Loči se od hrepenenja in bodi močna tudi v boli. Išči moči v ljubezni do sotrpčih, in lahko se zgodi, da prisije tudi tebi solnce s planin... Ne posedaj v dolgih večerih pri zaprtem klavirju, na ka- terem samevajo prazne vaze. Pojdi in na- trgaj si rož in okraši z njimi svoj dom. Ka- dar bo jutro čisto in solnce visoko, tedaj si zaigraj pesem veselo... In minila te bo bol kot mine vse, kar ni lepo.

Z lastnimi močmi.

Štiridesetletnica Blaž - Potočnikove čit- talnice v Št. Vidu nad Ljubljano. Lepo in pomenljivo slavnost obhaja v Št. Vidu nad Ljubljano v nedeljo, 16. t. m. Blaž-Potočni- kova čitalnica in z njo ne le prijazni, tako lepo se razvijajoči Št. Vid, ampak tudi naša ljudska društvena organizacija. Potočni- kovo ime je ozko spojeno z našim narod- nim probujanjem. Ta krepki in značajni mož iz ljudstva, vneti duhovnik in vzorni rodoljub je v zgodovini slovenskega naro- da zapisan z zlatimi črkami. Št. Vid je lahko ponosen nanj, in zato nosi tudi tamošnja čit- talnica njegovo ime, ki jej je program pra- vega rodoljubnega dela za probujenje kr- ščanskega ljudstva in za občekoristno nar- odno delo. Šentviška čitalnica že skozi štiri desetletja plodonosno deluje in zasluži, da ji ob njenem jubileju izkažejo čast naša bratska društva. »Slov. kršč. soc. zveza« je v svoji včerajšnji seji sklenila, da se udeleži štiridesetletnice Blaž-Potočnikove čitalnice ter to slovesnost praznuje kot praznik naše društvene organizacije. To zasluži Blaž- Potočnikova čitalnica tembolj, ker je bila med prvimi društvi, ki so pristopila k »Slo- venski, kršč. soc. zvezi« in se je vedno ude- ležila slavnosti naših bratskih društev in vseh prireditev krščanske slovske orga- nizacije. Vsa zvezina društva se naprosijo, da se udeleže te slavnosti. V nedeljo, dne 16. t. m. torej dragi somišljeniki, v Št. Vid nad Ljubljano proslaviti praznik Blaž-Po- točnikove čitalnice!

Shod »Državne zveze avstrijskih kršč. delavskih društev.« Dne 8. in 9. septembra se je vršil na Dunaju shod »Državne zveze avstrijskih krščanskih delavskih društev«. Tajnik Bittner je poročal o delovanju »Zve- ze«. Dohodkov je bilo 4495 K 20 h, stro- škov pa 2706 K 89 h, tako da je ostalo 1788 K 31 h v blagajni. Zvezino premoženje zna- ša zdaj 2436 K 51 h. Zvezi je pristopilo 90 novih društev. Zvezo zastopata v delav- skem svetu trgovskega ministrstva Kun- eshak in Anderle in je bila zastopana tudi pri eksperti o reformi obrtnih sodišč. Na Zvezino posredovanje sta poslanca Schois- wohl in Sturm posredovala za tobačne, cestne, salinske in gozdne delavce. Zveza je uredila poročevalce, ustanovila socialno znanstveno knjižnico, odposlala enega za- stopnika v München-Gladbach in ustano- vila tudi socialno delavsko šolo z dnevnim in večernim tečajem. Pospeševala je oso- bito mladeniško in strokovno organizacijo. Delavski tajnik Ulbreich je poročal nato o krščanski strokovni organizaciji. Zadnji veliki delavski boji dokazujejo, da imajo zdaj delavski boji obliko, kakršne prej niso poznali. Svobodna strokovna društva so socialno demokratska. Potrebno je, da se organizira tudi krščansko delavstvo. Zdru- žujejo se podjetniki, morajo se tudi delavci. Ako so trdno združeni delavci in podjetniki, bodo onemogočene stavke in izključitve od dela, ker bi sicer bili uničeni obe stranki. Schauerhofer je govoril o nalogah katoli- ških delavskih društev. Strokovna društva so predstraža v boju za gospodarsko osvo- boditev delavskega stanu, katoliška delav- ska društva imajo pa namen, da dvignejo delavstvo duševno in kulturno in so prave šole za duh, značaj in delavsko mišljenje. O stavkah in o izključitvi od dela je govo- ril dr. Hemala. Naglašal je, da se izogiba krščansko delavstvo stavk, ki so dvorezno orožje, a stavka ostane zadnje sredstvo, da prisili delavci podjetnika k priznanju de- lavskih zahtev. Govoril je nadalje o pred- pogojih za stavke; strokovna organizacija, fond za stavke, pogajanja s podjetnikom in gospodarski položaj. Pri vsaki stavki mo- rajo gledati krščanski delavci, da so zasto- pani v stavkarskem odboru.

Osrednje vodstvo »Krščanske zveze av- strijskega tobačnega delavstva« nam piše: Ker nam očita »Tobačni delavec«, da slabo gospodarimo z denarjem, naj nam to do- kaže. Pa najbrže meri ta gospoda črevlje drugim po lastni meri. Naj raiši nekoliko pomislijo nazaj, kako so gospodarili v svoji strokovni zvezi pred dvema letoma, ko še ni izhajalo njihovo glasilo. Zakaj so se ta-

krat kar v skupinah odpovedali odborniki? Tako piše lahko le slovenska izdaja »To- bačnega delavstva«, na Dunaju bi se kaj ta- kega ne upali. Nadalje piše »Tobačni de- lavec«, da opazajo delavci, češ, da vodi- telji naše organizacije izkoriščajo organi- zacijo za svoje namene. »Tobačnega de- lavca« vprašamo, kateri so li ti delavci? Misli li onih par možičkov, ki so brez vsa- kega razloga iz strahu izdali in zapustili našo zastavo, dasi se imajo zahvaliti »Kr- ščanski zvezi«, da sede zdaj na suhem. (Tudi v Ljubljani imamo take figarske iz- dajavce. Potegovalo se je zanje »Podporno društvo« in poslanci Slov. Ljudske Stranke, v zahvalo so pa postali oboževalci rdečih opičarjev. Op. ur.) Prav nič ne žalujemo za takimi izdajalci, ker naši izdajalci se tudi v nasprotnem taboru prav nič ne poboljšajo. **Popolnoma zlagano je poročilo, da se je po nekem shodu izbrisalo 150 članov.** To laž je pogrevala že nemška izdaja »To- bačnega delavca«, a mi smo zahtevali, naj to tudi dokažejo, a ostali so nam do danes dolžni dokaz. Na Dunaju stoji socialna de- mokracija s »Tobačnim delavcem« tako, da povabijo 200 delavcev, na shod jih pa pride k večjem 30 do 40. Dunajsko tobačno de- lavstvo noče nič več okušati med, ki mu ga ponujajo rdečkarji. Na Dunaju ne mo- rejo več obrekovati, zato pa obrekujejo kršč. socialce v provinci, obrekujejo naše odbornike in našo »Zvezo«, ki so jim se- veda trn v peti. Ponovno izjavljamo, da na Dunaju razven nekaj mož, kar smo že po- vedali, od zadnjega shoda ni nihče izstopil, novih članov pa imamo na Dunaju 30. »Tobačnemu delavcu« svetujemo, naj ne seka tako neumno, ker njegova sekira je vže izkrhana. Sploh nas pa ti napadi prav nič ne bole, ker smo dokazali da »Tobačni delavec« laže, ker nismo taki, kakršne nas opisuje. Naj ne misli, da razruši s svojimi lažmi naših 10 krajevnih skupin. Glavno je, da drži ljubljansko krščansko tobačno de- lavstvo skupaj, ker le v slogi je zmaga. V prihodnji številki izkažemo svoje premo- ženje, število naših članov in kaj dobe naši, kaj pa člani rdeče strokovne zveze. — Osrednje vodstvo »Zveze krščanskega to- bačnega delavstva«.

Med brati in sestrami.

Zagorje ob Savi. Socialni demokrati so pokazali svojo barvo. Vendar enkrat. Že zdavnaj smo vedeli, da Čobalu in njegovim prijateljem ni prav nič za delavce, marveč le za groše, katere mesec za mesecem pu- ljio iz delavskih žepov, da potem sami lahko nobel žive. Vendar, če smo jim kaj očitali, so vedno vpili, da jim krivico dela- mo. Še celo pri zadnjih občinskih volitvah, ko so se zvezali s kapitalističnimi in brez- verskimi liberalci in z njimi vred propadli, so se opravičevali na vse načine. — Sedaj pa so vendar jasno pokazali, da prva in glavna reč poleg skrbi za svoje nikdar pol- ne žepe, jim je sovraštvo do vsega, kar je krščansko, in do vsega, kar bi res moglo delavcem kaj koristiti. — Na »protestnem shodu« pri Kodru, ki je pač bil včasih bolj pameten kot je sedaj, je Sitar celo rekel, da bi ga bilo sram, biti v nebesih. — No, naj ga le bo. Nas je pa sram, ko vidimo, da še kak delavec pogleda takega človeka, ki še nikjer ni bil za kako resno delo. — Sedaj nas ne bodo mogli več farbat, da niso zo- per vero.

Škalske novice. Slov. ljudstvo sploh silno hrepeni po izobrazbi in bo — ako bo imelo slovenske šole — kmalu doseglo, kar je zamudilo. Že sedaj prednjači na sloven- skem jugu. Po pravici se je reklo na III. katoliškem shodu, da zdaj na Slovenskem že vse bere. Pri nas v Škalah se čita to in ono brez razločka. Mohorske knjige so kmalu prečitane in ne vlečejo več, razun gospodarje, ki včasih še vanje pogledajo o poljedelstvu. Drugi ložje prebavljajo judov- sko strupeno hrano (Grofica beračica itd.), katera roma iz usnjarije do zadne čevljars- ke delavnice in farovške kuhinje, tako za- nimajo povesti, ki se vlečejo po 100 zvez-

kih. Zopet drugi, takozvani razsvitljenci, kateri posmehljivo gledajo na nas, ki se še nismo otresli verskih resnic, iščejo brezverskega berila v kovačnici pri županu, kateremu beli sin-»Narodovec« lase. Tam so razne neprebavljive knjige na razpolago. Ta »izobrazba« ne zadovoljuje človeškega hrepenenja po resnici in pravici, ampak pušča dvome v glavi in puščobo v srcu. Človek pride v temo, da ne ve kod ne kam, ali pa se omeji v golo zavživanje ter sebično samooboževanje. Proč od te kuhinje! Med sladkor je pomešan strup.

— Lapp je spoznal, da bi njemu in delavcem najbolje prijalo »Štajerčevo« čtivo. Hitro so se ga oprijeli oni, ki bi se mu radi prikupili in povzdignili čez druge, njemu na ljubo po shodih za pijačo hajlajo, celo hodijo na »lepe« nedelje čakati fante bralnega društva, da bi je zavratno nabili, (kaj ne, rekrut Polde, ki s Štajercem in frakelnom v roki hodiš k sv. maši, da ste imeli 29. jun. t. l. tak namen pri Plešivcu?) Konfuznega Rdečega Praporja, ki ga širi sin goroljske mežnarice sin, še njegovi lastni pristaši ne razumejo — tembolj pa stičejo za toli sovraženo »Našo Močjo« (sodrug V. je v odsotnosti rudarjev B. in H. udril v njiju stanovanje in bil zasačen, ko je v strastni radovednosti iskal »Našo Moč« — g. upravitelj lista, usmilite se ga!), ki vse bolj pametno pove, ko pa rdeča cunjca. Kmetovalci imajo »Slovenskega Gospodarja« v 38 iztisih, tudi mi ga beremo radi novic iz raznih krajev slovenskega Štajerja; nekateri imamo kar tri liste naročene, gotovo požrtvovalno pri naših pičlih dohodkih (o katerih sledi dopis.). Škoda pa bi bilo teh denarjev za liste, ki nimajo nobenega prepričanja ter jadrajo za vetrom in so podkupljivi in hinavski sleparji. Taki listi, ki se porajajo kot gobe, ne smejo imeti pri nas nobene voljave, ker se ne upajo pokazati barve, niso vredni našega zaupanja, zato zginjajo ali le slabotno životarijo. — Slednjič izražamo željo, da se odbor br. dr. po-briga za več dobrih zabavnih in poučnih knjig, ki bodo širile prosveto med delavci. Poznam proste delavce, ki pa n. pr. vedo celo občno zgodovino — čast jim!

— Plača je v Škalah sledeča: Od vozička (hunt) šute 40 vin., od vozička štuka 54 vin., od vozička lignita 86 vin., od vozička starega lesa 20 vin. Premog se je prej prodajal po 36 v. meterski cent, sedaj se pa prodaja od 70 do 80 vinarjev meterski cent štuka, lignit pa po 90 vinarjev.

Idrija. Brali smo v »Slovincu«, da so na Vrhniki izbacili notarja iz I. razreda pri občinskih volitvah, tu pri nas pa je ugovarjal priprost delavec, občinski odbornik Kavčič, da notar ne spada v I. razred, a naša inteligenca si ni pustila tega slišati. Toraj kje so juristi? Ali pri nas priprostitih delavcih, ali med inteligenco? In vendar se vedno norčuje naša inteligenca iz nas delavcev!

In vendar ne bomo imeli dveh javnih stranišč. Pri proračunski seji občinski, dne 30. decembra 1905 je predlagal zastopnik virilista kršč. gosp. društva Lapajne, da naj se napravita dva javna stranišča, kar se je tudi sprejelo. »Naprej« je tudi takoj poročal, da se je sprejela prepotrebna točka za napravo stranišč, ter da se je zopet napravilo nekaj koristnega za naše mesto; a do sedaj se še ni nič naredilo, nasprotno se je pa sklenilo pri zadnji občinski seji, da se napravi le eno javno stranišče, za kar so glasovali tudi socialni demokrati.

Kako se briga naš župan za delavce. Že lansko leto je predlagal pri občinski seji zastopnik viril. kršč. gosp. dr. Lapajne, da naj se izpremeni na hiši št. 136 sedanja polnočna svetilka v celonočno, ker tam hodijo rudarji največ med 3. in 4. uro zjutraj, kar se je tudi sprejelo; ker pa ta še vedno gori le do polnoči, se je Lapajne zopet letos pri občinski seji dne 27. julija pritoževal, da ta svetilka še vedno ne gori vso noč, ker je to nujna potreba. Župan se izgovarja, da je že naročil elektrarju Kogovškemu, da naj spremeni sedanjo polnočno svetilko v celonočno, da ga pa še enkrat na to opomni. Ali župan je gotovo zopet to obljubo pozabil, ker luč še vedno ne gori vso noč. No, kjer hodijo

rudarji, ni potreba da bi gorela svetilka vso noč, da gore le pred narodno čitalnico, kjer se zabava naša inteligenca.

Izpodletelo mu je. Dne 26. avgusta je nameraval soc. demokratski rudar Kokalj iti v Žiri na protestni shod razloževati tamšnjim prebivalcem težnje klerikalizma, ali njegova soproga mu ni pustila, ker je ona tam domačinka. Napotil se je pa v Črni vrh, kjer se je tudi lotil nekaj govoriti, na kar je začela neka ženska nad njim upiti, pojdi doli v Idrijo, pa svojim otrokom kruha kupi, da jih ne bo treba meni zavoljo tvoje nemarnosti rediti, in še več družega je slišal, na kar jo je moral mož res popihati.

Sava. Pri nas v valjavnici imamo še eno veliko napako. Ne samo to, ko smo jo v zadnji številki čitali. Imamo še enega takega predvaljavca (Vorvalcarja), da ga nikjer ni njemu para. Kadar se ne dela, ali ob nedeljah je vsakemu delavcu največji prijatelj. Pa le zato, ker ne zna nemško govoriti, da bi mogel z drugimi mojstri biti v družini, ki so večinoma Nemci. Ali žalibog, kadar pa pride na šiht, je pa to vse drugače. Ko se začne delati, začne tako grdo gledati in vpiti »forbec, forbec, forbec«, da poprej vse ljudi zbega, predno kaj začno delati. Potem, če se naredi kakšen konec rene, pa tako zmerja delavce s takimi zverinskimi besedami, da še pri nas teh zveri ne najdeš, ker se nahajajo v Afriki ali v Indiji. S takimi besedami laja ta ubogi človeče proti delavcem. In še tudi z drugimi nespodobnimi besedami nas oblegajo. Če se primeri, da se naredi koj rene, pa vpije nad delavci samo reno delate stare babe. Kadar pa dobro gre, pa pravi, danes sem pa naredil 35 do 38 tisoč dratu. Pa ne imenuje nobenega delavca zraven, da je kaj naredil. Takrat pa vse sam naredi, kadar gre dobro, kadar gre slabo pa govori drugače. Do enih pa ima celo toliko oblasti, da se jih upa suniti ali celo kloftati, ta grozni usmiljenec! Ne vem, ali misli, da smo njegovi sužnji ali kaj. Pa mi mislimo, da nismo. Pa tudi on je samo naš naprej postavljen, družega pa nič. Tudi delati ne zna tega, kar drugi delavci. Zato naj nikar ne zmerja in ne upije tako nad delavci. Najrajši prosi g. ravnatelja ali inženirja za nekoliko časa dopusta, da se bo vsaj nekoliko omike in olike naučil do delavcev. Če ne, ga bomo delavci morali sami dati enkrat študirat v eno celico, kadar bo take grde besede izgovarjal proti delavcem. Če to ne bo nič pomagalo, v drugo še kaj več. Vemo še veliko. Nikar naj ne misli, da bomo delavci molčali.

Bistrica v Rožu. Shod, ki ga je sklicalo naše kršč. socialno delavsko društvo dne 2. t. m. je bil sijajen. Bilo je nad 200 udeležencev in v našo radost mnogo ženstva. Ob 4. uri pozdravi podpredsednik g. Gregor Pak, zborovalce in podeli besedo društvenemu konzulentu g. Laknerju, ki govori o volilni reformi. Na podlagi spomence, katero je zadnji čas »Mir« izdal, nam je pojasnil, na kako nesramen način je vlada razdelila volilne okraje. Nas Slovence so razdelili na osem delov k vsakemu volilnemu okraju so priklopili par tisoč Slovencev, da nikjer ne pridemo do večine, razun v enem, kateri pa za nas tudi ni gotov. Ljudstvo je z ogorčenjem obsojalo to postopanje. V drugi točki nam pojasni, kako hoče slov. politično društvo imeti razdeljene volilne okraje, po tem načrtu bi imeli Slovenci dva sigurna mandata. Ljudstvo je odobravalo slov. političnega društva postopanje. Nato nastopi g. Osana, kateri nam opisuje liberalizem, ki je hotel ljudstvo osrečiti in ga osvoboditi, ali namesto tega je privedel posebno nižje sloje v spone in verige brezvestnega kapitala. Končno pride g. govornik do prepričanja, da samo na verski podlagi se zamore izboljšati naš družabni položaj. Tretji govornik g. župnik Ražun nam dokaže, da je nemškutar najbolj žalostna stvar na svetu, ker nima svojega prepričanja in tudi ne svoje volje. Končno nam g. Lakner še razloži glavne točke pravil in nam naznani, da se napravi sčasoma v društvu tudi ženski oddelek in se vpelje »Čebelica«. Kon-

čno še opozori zborovalce na naročitev »Naše moči« in »Miru«. Zabavali so nas tamburaši iz St. Jakoba in društveni pevci. Priglasilo se je 18 novih članov.

Kamna Gorica. Že dolgo se nismo oglašili, a to vse pomenja, češ, da nam gre vse po volji. Ravno nasprotno le malo dobimo z medom in s surovim maslom namazanega kruha. Zdaj dobivamo tak kruh, da se nam lomijo naše kosti, a kakor vse kaže, čez nekaj mesecev se takega ne bomo več imeli. Mislimo tu na naš občinski odbor, ki ne odstrani stvari, ki bi jih morali po naši sodbi. Saj mora občinski odbor skrbeti za svoje občane. A delavci sodimo, da tega ne vrši. Kdor je že hodil skozi Kamno Gorico, ali pa bival v njej, dobro ve, da stoji sredi nje fužina, v kateri so še delali pred 30 leti, ker so delali v njej železo. A zdaj je v razvalinah. Pri tej fužini teče potok Lipnica, čez strugo, o izpeljane jako praktično lesene rake, ki prav praktično razdele vodo po celi vasi. Z vodo, ki nam goni naše mehove po delavnicah si služimo kruha in nas varuje tudi ognja. Delamo namreč v 70 lesenih delavnicah. Nekaj let sem so pa te rake v prav slabem stanju, tako da še polovico vode ne pride v vas. Že lansko leto so se zato zbrali delavci in šli h gospodu županu in ga prosili, naj posreduje pri gosp. Havu, da popravi rake, da bomo mogli delati in da ne bomo imeli zaradi pomanjkanja vode toliko škode. Župan je tudi obljubil, da hoče posredovati v tej zadevi. A kaj se je zgodilo? Nad eno leto smo pričakovali delavci, kedaj prično popravljati rake ali pa da morebiti naredo nove. A čakali smo zaman. Zdihovali in tožili smo med seboj pa se pritoževali tudi nasproti raznim občinskim svetnikom, a bilo je vse zastoj. Končno je sklicalo delavstvo sestanek, na katerem smo razpravljali, kaj naj ukrenemo. Sklenili smo, da vložimo prošnjo z ozirom na oporoko rajnega g. Tomana, da mora posestnik delati te rake in skrbeti, da teče dovolj vode skozi vas. Prošnjo smo podpisali in izbrali 5 delavcev, da predložijo prošnjo osebno g. Havu. In g. Hav je trikrat obljubil, da popravi v najkrajšem času rake. A od takrat je pretekel že celi mesec, narejenega pa ni še nič. Vode nam prihaja vsak dan manj, ker imajo rake vsaki dan večje luknje in razpoke. Pretekli teden že ni tekla več voda po eni strani. Naš občinski odbor se pa, kolikor je nam znano prav nič ne zanima in ne pospešuje te za nas velevažne življenjske zadeve. Ko bi bilo našemu občinskemu odboru kaj na srcu delavčeva korist, bi se pač kaj zanimal, da bi ne imeli delavci toliko škode. Površno smo računali delavci, da imamo samo v 14 dneh zaradi pokvarjene rake nad 400 kron škode. Zdaj smo pa že v jeseni in pred zimo. Pa že zdaj smo komaj, komaj delali. Rake so pa v tako slabem stanju, da se lahko podero vsak čas in pozimi jih odneso z največjo gotovostjo ledene plasti. Takrat bomo pa delavci prav gotovo tri mesece brez vode. Vsak dan je mogoč ogenj pri nas. Obrnili smo se pretekli ponedeljek na občinski odbor, ki sam ne vidi velevažne potrebe o popravilu rake, naj se vsaj nekoliko zgane za to tako važno stvar, da popravijo rake, dokler je še čas. Obračamo se tudi še na neko drugo stran. Naj bi tudi zavarovalnice pomislile, v kaki nevarnosti bi bila lahko Kamna Gorica brez vode. Kako pa skrbi naš občinski odbor za blagor občine v higieniškem oziru, pa ob priliki tudi še opišemo. Tako naš dopisnik. Stvar je nujna. Naj store prizadeti krogi svojo dolžnost. Tolikrat se govori in piše o potrebi, naj se ohrani domača obrt. V Kamni Gorici jo imamo. Čudimo se, da gospod kamnogoriški župan ni že preje nastopil za to vitalno kamnogoriško vprašanje. Pričakujemo, da se res stvar uradi dokler je še čas. Tudi politično oblast naprošamo, da pospeši to zadevo.

Soc.-dem. hvaležnost.

Ljubljana. — Piše se nam: Kar ni lepo, pa ni. In grde stvari moramo gratiati osobito, ko se gre za nehvaležnost. Je sicer nehvaležnost plačilo sveta. A ki uživajo nehvaležnost, so le veliki reveži. Kdor dela za kako stranko, mora biti sicer pripravljen vsak trenutek, da žanje grenki sad nehvaležnosti. Nadati si mora slonovo kožo. Če se pojavi nehvaležnost recimo med ljudstvom, za katero se dela, sicer to boli, a ljudstvo, mase se včasih nahujskajo po zlobnih jezikih, ki jih je pač povsod dovolj. A hujše boli nehvaležnost, če se pojavi pri ljudeh, od katerih bi se pričakovalo, da so razsodni. Umazano nehvaležnost je žel v socialnodemokratski stranki res zelo zasluženi agitator Alojzij Pahor, dobro znan ljubljanskemu delavstvu. Ni sicer nastopal po shodih, tudi ni vodil velike socialnodemokratske politike, ki veže soc. demokratsko delavstvo z najbolj nazadnjaškimizastopniki kapitalizma in najzagrizenejšim nasprotnikom delavske zahteve, splošne in enake volilne pravice, s slovenskimi liberalci. A delal je na drugačen, še bolj požrtvovalen način podrobne organizacije za zmedena načela socialno demokratske stranke na polju podrobne agitacije. Kako prijetna je podrobna agitacija, ve pač vsakdo. No agitiral je g. Pahor res tako, da smo se mu mnogokrat čudili politični nasprotniki. Bil je povsod: po zidarskih odrih, delavnicah, gostilnah. Da so dasi z malo večino zmagali pri zadnjih volitvah v »Okrajno bolniško blagajno ljubljansko« socialni demokratije, je bila pač največ poleg Mihlerja, Pogljaja in Vičiča Pahorjeva zasluga. Povsod ga je bilo dosti one dni in res so končno zmagali soc. demokrati. Kršč. soc. delavstvo takrat ni prodrlo, ker se je premalo agitiralo in pa, ker veliko naših somišljenikov ni prišlo na volišče misleč, saj le zmagamo. Bilo je naši strani po prvih razveljavljenih volitvah, ko smo zmagali, nekoliko preveč nervoznosti, premalo urejene agitacije. Pahor je pa delal z vsemi močmi osobito med zidarji, ki jih je ravno on malone vseh večjih trdk z Vičičevo pomočjo spravil na volišče za rdečo stranko in pa pozneje tudi v stavko. Kaj je delavska velika stavka, ve najbolje le, ki jo je že sam doživel morebiti celo na vodilnem mestu in pa tudi, ki je vodil morebiti kako večje delavsko gibanje. Velika delavska masa navadno ne opazi prečutih noči, skrbi in neizogibnih neprijetnosti, ki so združene z vsako večjo delavsko prireditvijo in osobito s stavko. Mala neprevidnost, najmanjša napaka zavozila lahko gibanje na napačen tir. Ki so včeraj upili živio, te slavili, malone nosili na rokah, te drugi dan že gledajo po strani, te preklinjajo in bi te najrajši potopili v žlici vode. Vse si, samo tega nihče ne upošteva, da si tudi človek. Pahor je bil žrtev te stavke takrat v Ljubljani. Po svojem značaju vročekrven, saj je Goričan, je prišel revež zaradi stavke v zapor in po stavki ga ni maral v delo njega jako sretnega zidarja noben ljubljanski podjetnik več. Kaj je trpel, ve le sam. Koliko napravil po agitaciji za napačna socialno demokratska načela lastnega denarja, ve tudi le sam. Pahor je namreč premožne rodbine in je šlo veliko njegovih kronic za agitacijo, ker umazan nikdar bil ni. A hvaležnosti je pa žel res v taki meri od strani, ki ni tega pričakoval zadnji čas. Neki socialno demokratski ljubljanski voditelj, podmaršal ljubljanske socialne demokracije se je izrazil o tem za socialno demokratsko stranko zaslužnem možu, kar lahko potrdimo mi nasprotniki soc. dem. načel: »Saj on ni nič. Sploh ni nikdar delal nič za našo stranko. Mi se nanj ne oziramo več, kakor se ne oziramo več na Linhart, ki smo ga sami izbacili iz stranke. Tako je izkazal hvaležnost socialne demokracije mož, ki zraven svojega jezika in govorenja po shodih ni storil še nič za delavstvo, za stranko pa tudi ne, če ne s propadom nekega društva, kateri propad mi politični nasprotniki socialne demokracije nismo nikdar izrabljali, dasi oni izrabljajo

vse. To je res lepa hvaležnost socialno demokratskega voditelja. No, ne čudimo se ne. Saj vemo, kako je bila hvaležna oficialna soc. demokracija po volitvah v okrajno bolniško blagajno Mihlerju, kako hvaležna tudi Jaku Pogljaju. Hvaležna soc. demokracija delavcem ni in zato tudi ni delavska stranka, marveč stranka nehvaležnih socialno demokratskih voditeljev. Kdor je pameten, pokaži hrbet hinavski stranki nehvaležnih socialno demokratskih voditeljev, ki ni delavska stranka in ni ampak vse kaj drugega, predstraža onih ljudi, ki jim je glavno boj, oprostite izraz, proti farjem ali popom, delavska korist pa deveta briga.

Okno v svet.

Volilna preosnova je zopet na dnevnem redu v volilnem odseku našega državnega zbora. Prvo sejo so imeli po poletnih počitnicah odsekovi člani. Dozdaj je porazdelil odsek poslaniška mesta tako, da dobe izmed 516 poslaniških mest Nemci 233, Čehi 108, Poljaki 80, Rusini 34, Jugoslovani 37, Italijani 19 in Rumuni 5 poslancev. Odsekova zborovanja so pričeli mirno. V prvi odsekovi seji ni bilo pravega zanimanja. Kakor sodijo vladni krogi, pa tudi časopisje, reši odsek volilno preosnovo veliko prej, kakor so mislili prvotno, tako da bodo že prihodnje volitve splošne in enake. Odsek bo moral pač premagati še veliko ovir. So, ki hočejo, da bi imeli oni, ki plačujejo kaj davka in pa seveda inteligaenca več glasov, kakor delavci. No, pa jim najbrže izpodleti. Delavstvo mora pozorno slediti sedanjim zgodovinsko važnim razpravam. Naš list, dasi ima hvala Bogu zaradi pridnih naših dopisnikov malo prostora v »Oknu za svet«, bo priobčeval kratko, kako stoji ta velevažna delavska zahteva. Stališče našega lista je: Vun s splošno in enako volilno pravico!

Abstinenca in delavstvo.

Zato velja boj veri in cerkvi, velja boj delavskim društvom, zlasti strokovnim, ki so še krščanskih načel. Zato se vesele napredka, oziroma množenja takih revežev, ki so izgubili po alkoholu lastno razsodnost. Navesti hočem nekoliko resničnih vzrokov, zakaj se alkohol, dasi se bije peresni in zakaj se alkohol, dasi se je bije peresni in fizični boj proti njemu, le rapidno razširja. Kdor smatra to za neresnico, naj se poda po krajih, kamor zahaja delavstvo in bo videl žalostne slike. Pred 20 leti je bil deček ali deklica v starosti 13—14 let bela vrana v gostilni, to se pravi, da bi šel sam ali sama brez roditeljev v gostilno ali šnop-sarijo. Pa pojdite zdaj, ko bi si že človek kmalu mislil, da je krčma za otroke, zlasti kjer se požrešni meh steguje v rokah muzikanta po delavskih groših, tam ti že kar mgolji mlekozobe paglavine obel spolov. Tu je prva šola in osnovni alkoholičen tečaj. Kaj store poklicani faktorji zoper to, nam je že itak znano. Ako se dokaže, da je »pajzel« premajhen, da se koncesija še

drugemu »pajzelju«. In tako bomo prišli kmalu do tega, da bo imelo mesto recimo 1000 hiš s 500 pajzelji. Saj se je že sedaj neki kmetič odrezal napram sosedu o mestni modernosti, ko je rekel, da v Ljubljani zadostuje oblanje, mesto hišnih števil, kar je že po večini vpeljano. Ni čuda torej, da se vlovi toliko kalinov, saj moramo priznati, da ako bi v Ljubljani imela vsaka gostilna samo enega pijanca, ki že skupno število tvorilo približno toliko, kakor ena kmečka vas s 50. posestvi prebivalcev. No, da jih je pa v Ljubljani nekaj več pijancev, kot pa na vsako gostilno eden, to pa mislim, da mi bo vsak verjel, zlasti slavna policija, ki jih je več šteti noče in jim da prosto, zlasti v predmestjih, da delajo nadlego poštenim in mirnim stanovalcem, kakor se ravno komu poljubi. V tem oziru bomo še govorili, čemu da je policija, če je res zato, da si ljudstvo ne sme samo pomagati v sili in pa . . .

Delavec-minister. Gotovo so že nekateri naših bralcev zvedeli, da je postal na Angleškem navaden delavec — minister. Danes priobčujemo natančnejše podatke iz njegovega življenja. John Burns je vstopil kot desetleten deček za učenca v neko tovarno za sveče. Ker mu tukaj ni ugajalo, šel je kmalu potem za učenca v tovarno za stroje. V tej tovarni se je izučil. Vedno je pa v prostem času pridno bral delavske časopise in knjige, zato se je zelo izobrazil in je dobil ugled med drugimi delavci. Ko je enkrat preveč glasno govoril proti kapitalizmu, mu je tovarnar to zameril in ga odpustil. Leta 1886 je bil brez svoje krivde brez dela in se je zato udeležil v Londonu demonstracije, ki so jo priredili brezposelni delavci. Ker je zabavljaj — četudi po pravici — in se ni pustil policajem zaradi tega kar meni nič tebi nič retirirati, je bil obsojen v večmesečno ječo. Ko je bil izpuščen, je začel nastopati kot delavski govornik, organizator in voditelj in leta 1889 je vodil štrajk delavcev v ladjedelnicah. Štrajk se je dobro obnesel in zato si je Burns pridobil vsa delavska srca. Njegov okraj ga je poslal v občinski svet kot občinskega svetovalca in leta 1895 je bil izvoljen mož za državnega poslanca, ker imajo v njegovem volilnem okraju delavci večino. Sedaj je star 47 let in kralj ga je poklical v ministrstvo. Živi še vedno tako priprosto, kakor prej, ker se je povspel popolnoma z lastnimi močmi in pridnostjo tako visoko. Ko je postal minister, je prišel priseči pred kralja v navadnem višnjevem jopiču in čepici, kakor jo nosijo delavci, ki delajo pri strojih. Prva in glavna njegova skrb je bila vedno priporočati delavcem pridnost, zmernost in disciplino v strokovnih društvih. Dopade se nam država, ki pokliče med ministre moža, ki je sam poskusil, kaj je delo in bo tudi na pristojnem mestu mogel povedati delavske zahteve.

Gori! Pomagajte! ali alkohol ali nikotin. Zapeljanim in dobromislečim v premislek. F. Š. 20 vinarjev. Dobiva se: Narodna tiskarna v Gorici. 1906. Jako lična in poučna knjižica, ki razpravlja o pijančevanju in pa o kajenju. Jo zelo priporočamo.

8 52—12

Kdor hoče res postrežen biti z

**dobrim, naravnim belim
in črnim vinom,**

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano
trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko
v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!